

vissimam dicuntur reddere cantilenam. Huic citharæ positio videtur esse contraria, dum quod ista in imo continet, illud conversa vice gestat in capite. Hoc autem genus organi canorum, atque singulare aptatur corpori Domini Salvatoris, quoniam sicut istud de altioribus sonat, sic illud gloriosæ institutionis superna concelebrat. Hoc apud Hebræos dicitur nablum, ipsum vero psalmum Græcum constat esse vocabulum, quem dictum quidam volunt ἀπό τοῦ ψάλλειν, hoc est, a *tangendo*. Nam et psaltrias citharædas vocamus docto pollice modulationes musicas exprimentes. Psalmus est ex ipso secundo instrumento musico, id est, psalterio modulatio quædam dulcis et canora profunditur.

Canticum est, quando quis libertate propriæ vocis utitur, nec loquaci instrumenti cuiquam musico consona modulatione sociatur.

Psalmus est hymnus alicujus metri lege compositus, qui, ad similitudinem prædicti organi, supernam nobis cognoscitur indicare virtutem.

Framea modo contum, modo loricam, modo gladium significat bis acutum. Aliter Arnobius: « Frameam, inquit, humanæ litteræ specialiter dicunt lanceam regis. Nos autem frameam generaliter gladium in Scripturis sanctis accipimus. » Cinyra quidem est decem chordis coarctata: hæc plectro percutitur; nabilia vero, duodecim sonos habens, digitis tangitur.

Cedrus non est utilis nisi succisa fuerit. Nullos enim in sua radice manens proficuos generat fructus, sicut nec elatio.

Hermon parvus mons juxta Jordanem est positus, sicut ex Deuteronomii lectione cognoscitur. Accipimus, inquit, in tempore terram de manibus duorum regum Amorrhæorum, qui erant trans Jordanem a torrente Arnon usque ad montem Hermon.

Myrrha mortem significat, quam pro hominum salute Mediator suscepit.

Gutta quæ dicitur Ammoniaca, duritias curat aliqua necessitate contractas, quæ pulchre Incarnationi Domini comparatur, quia duritiam cordis humani sancta prædicatione dissolvit.

Cassia, quæ a nostris fistula dicitur, redemptio generis humani per aquam baptismatis indicatur, quoniam hoc herbæ genus aquis locis dicitur inveniri, illis rebus et odor inest suavis, ut merito sanctæ Incarnationi et virtus herbarum et odoris suavis comparetur. Ebur non ad solas divitias intelligamus aptatum, sed quoniam elephas cujus hæc ossa sunt nimis castitatis asseritur, qui inter quadrupedia et sensu plurimo valet, et temperanter miscetur feminæ suæ, et conjuge secunda non utitur; hoc pudicis feminis decenter aptatum est.

Myssopus, quamvis sit herba minima radicibus suis, saxorum fertur viscera penetrare. Hæc et internis hominum sauciatis probatur accommodata, et in libro Levitico immolatum sanguine intacta supra leprosi corpus septies solebat aspergi, significans pretioso sanguine Domini Salvatoris maculas peccatorum efficaciter esse diluendas. Rhamnus spinarum genus est permolesum, quod prius in herbam molliissimam pubescit; sed ubi adulta ætate calluerit, ramusculos producti acuminatos, postea ejus sudes durescunt in arboream firmitatem.

Maceria est saxorum sicca constructio, quæ sine aliquo legamine impensæ in altum ducta componitur.

Tympanum est quod tenso corio quasi supra duas, ut ita dixerim, meas tibi ab acuta parte copulatas solet resonare percussum, sicut hominum corpus dum pro Domino tribulatione quatitur, ad superna mandata dulcius temperatur.

Aspidum immane genus est serpentum, quod naturali obstinatione verba incantantium non perhibetur admittere, quia ne verba eorum exaudiat, suasque la tebras derelinquat, unam aurem caudæ suæ inflexione dicitur obturare, alteram vero in terram deprimere.

Pellicanus avis Ægyptia est, ciconiis corporis granditate consimilis, quæ naturali macie semper affecta est, quoniam, sicut physiologi volunt, tenso intestino per viscera quidquid escarum accipit, sine aliqua recoctione transmittit. Quæ non gregatim, ut cæteræ aves, volat, sed electatione se solitaria consolatur, quorum genus stagnis inhabitat. Aliud, ut dictum est, in desertis locis secretisque versatur. Nycticorax Græce dicitur noctis corvus, quem quidam bubonem, quidam noctuam esse dixerunt. Alii magis corvo magnitudine et colore consimilem, quem specialiter in Asiæ partibus inveniri posse testantur. Istum sicut diei fulgor abscondit, ita adventus noctis producit, et contra consuetudines avium tunc magis vigilare et escas querere incipit, quando se in soporem animantia cuncta componunt.

Passer est avis parva, sed non minima sagacitate sollicita, quæ nec facile laqueis irretitur, nec per ingluviem ventris escarum ambitione decipitur. Hæc propter infirmitatem suam ne aut ipsa a prædatore capiatur, aut fetus ejus serpentinis devorentur insidiis, ad domorum fastigia celsa concurrit. Turtur avium castissimus, una tantum copulatione contentus esse narratur.

Frixorium est fasciculum sarmenti aridum, non nisi ad incendium aptum. Fulica, mansueta avis et nigra, anati equidem, minor, sed corporis positione consimilis, qui in stagnis delectabiliter commoratur. Herinacius, quem vocamus ericium, animal est omnino timidum, natura providente semper armatum, cujus cutem invicem setarum sudes acutissime densissimeque communiunt, et refugium habet semper in saxis. Topazion genus est lapidis pretiosum qui duos fertur habere colores, unum auri purissimi, et alterum æthere claritate elucentem. Pinguedo rosea verecundique puritas, vicinis lapidi chrysopraso magnitudine, vel colore, qui maxime splendet, cum solis splendore percutitur. Quam si polire velis, obscuras; si naturæ propriæ relinquant, irradiat. Nasci dicitur in insula Topazion, quæ est provinciæ Thebaidæ. Unde et nomen accipit. Crystallum est in modum vitri per numerosas hiemes glacies condurata, et in duritiam saxi liquens admodum perducta substantia.

Organum est quasi turris quædam diversis fistulis fabricata, quibus flatu follium vox copiosissima distinetur, et ut eam modulatio decora componat, linguis quibusdam ligneis ab interiori parte construitur, quas disciplinabiliter magistrorum digiti reprimentes, grandisonam efficiunt et suavissimam cantilenam.

Cymbala sunt ex permistis metallis minimæ phialæ compositæ, ventricula artificiosa modulatione collisæ; acutissimum sonum delectabili collatione restituunt.

Sela verbum Septuaginta interpretet, Symmachus et Theodotus diapsalma transtulerunt, Aquila vero *semper*. Et puto aut musicis cujusdam soni esse signaculum, aut certe perpetuitatem eorum quæ prædicta sunt indicare. Ubicumque sela, hoc est, diapsalma, sive *semper* apponitur, ibi sciamus non tantum ad præsens tempus, verum ad æternum vel quæ sequuntur, vel quæ præcesserunt pertinere. Hæc Hieronymus. Verum Augustinus putat ubi diapsalma interponitur, personarum, sive sensuum, fieri permutationem, ut sicut sympsalma Græce vocum adunata copulatio dicitur, ita sit diapsalma vocum rupta continuatio.

ITEM INTERPRETATIO NOMINUM HEBRÆORUM.

Abessalon, *Pater pacis*. Asaph, *congregans*. Abraham, *Pater videns populum*, vel *Pater multarum*, id est, *gentium*. Allophyli, *alienigenæ*. Ægyptus, *tribulatio coangustans*. Æthiopia, *tenebræ*, vel *ignis*.

Arabum Agareni, *advenæ*. Ammon, *populus nas oris*. Assur, *dirigens*. Abaron, *Pater susciens dolorem*. Aaron, *mons fortitudinis*. Amorrhæorum, *amarorum*. Aleph, *mille sive doctrina*. Benjamin, *filius*

dexteræ. Basan, pinguedo sive brucus; nam quod interpretari solet ignominia, busa dicitur. Babylon, confusio. Belphegor, habens os pellicium. Cades, immutata, vel sancta. Cesion, duri ia eorum vel lætitia. Cof, vocatio, vel avis, sed melius excussio. Cedar, tenebræ vel moror. Chusi, Æthiops vel notabilis, quod ad Saulem pertinet, quia ab humero et sursum eminebat. Yr, omnem populum. Cham, calidus; sed sciendum quod in Hebræo chi, scribitur autem per heth, quæ duplici aspiratione profertur. Chanaan, motus eorum vel negotiator, aut humilis. Cherubin, scientiæ multitudo, aut scientiæ intellectus. Choreb, quod in Hebræo Oreb scribitur, et in tempore ardor sive siccitas, aut corvus vel solitudo. David, fortis manu, sive desiderabilis. Dathan, domum eorum, sive sufficiens donum. Ezraites, semen Dei. Ermon, anathem ejus. Endor, oculus, sive fons generationis. Ephrem, frugifer, sive crescens. Ephrata, ubertas. Galaad, acervus testimonii. Gebal, vallis vetus. Idumæa, terrena, sive sanguinea. Israel, vir aut mens videns Deum, sed melius princeps cum Deo. Isaac,

A risus, sive gaudium. Ismael, auditio Dsi. Jahn, sapiens, vel intelligens. Jacob, supplantator. Jouadab, Domini spontaneus. Jordanis, descensio eorum. Joseph, augmentum. Juda, laudatio, sive confessio. Judæa, confitens, aut laudans. Loth, declinans. Manasses, oblitus. Moab, ex patre. Moyses, assumptus. Manna, quid est hoc. Madia, de judicio. Melchisedech, rex justitiæ. Nephtali, latitudo, sive comparatio. Nun, fetus vel piscis, sive sempiternum. Phinees, ori pascens, vel ore requiescens. Pharao, dissipans, sive discooperiens eum. Oreb, siccitas. Og, coacerpens sive absconditus. Sion, arx sive specula. Sichem, humerus. Sina, mandatum vel mensura. Selmon, umbra offendiculi, sive imago fortitudinis. Saba, captivitas. Selom, avulsio, vel dimissio, sive ubi est ipse. Sisara, gaudii exclusio. Samuel, nomen ejus Deus. Seon, germem inutile, sive tentatio lacescens. Tyrus, qui Hebræice dicitur sors, tribulatio, sive angustia. Tanis, mandans humilia. Tabar, veniens lumeu, vel venialux. Zeb, lupus. Zebæe, victima. Zabulon, habitaculum fortitudinis.

VENERABILIS BEDÆ PRESBYTERI

Sermo de eo quod legitur in psalmis, Dominus de cælo prospexit super filios hominum, ut videat si est intelligens aut requirens Deum.

PROLOGUS SEQUENTIS OPUSCULI.

Cum plures clericos in schola constitutos agnoscerem, ad hoc quam maxime vacare, ut litterarum secularium notitiam caperent, quæ auditores suos studiosissime docent carnalium appetere, pro obtinenda mundi gloria contendere, syllogismorum et argumentorum subtilitates discere, ut quoslibet simplices cum verbositate hujusmodi circumventos possint irridere: tractavi et ego litteras illas legere, quibus aliquos ad sacræ fidei normam, ad timoris amorisque divini curam, ad spiritualis vitæ puritatem, ad humilitatis et charitatis devotionem, ad pœnitentiam malefactorum, emendationemque moram incitarem. Intellexi namque verum esse quod scriptum est. Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum: quia tam malum quam bonum prodesse potest, his qui diligunt Deum in veritate. Et bonum quidem, quia satis patet quomodo prosit, prætereo. De malo hoc dicere volo, quia tribus modis parit profectum his duntaxat qui timent Dominum. Unus quippe modus est, cum Deus aliquos dissolutos, et ad cuncta boni operis studia negligentes videns, permiserit eos cadere in aliquod crimen, vel periculum grande, ut ex hoc humiliati et afflicti cogantur illum pro necessitatibus suis invocare. Hoc igitur modo talique malo plures compulsi, ad Dominum sunt conversi. De qua compulsione et in Evangelio legitur: quia cum homo quidam fecisset cœnam magnam, et vocasset multos, qui nolebant venire: postremo jusserit servo dicens: Exi in vias et sepes, et compelle intrare. Quæ compulsio talis est. Cum enim Dominus noster, qui per illum hominem significatur, plurimos tam ex Judæis quam ex gentibus et cunctis hujus sæculi sapientibus vocasset: sed illi suam volentes justitiam constituere, justitiæ Dei non subjecti, convertit se ad infirmos et ignobiles, id est, sceleratos quoslibet vocandos, qui pro eo quod peccatis nimis pressi fiduciam nullam in suis meritis habebant, quasi compulsi ad Dei gratiam festinabant. Servus autem qui tales vocavit ad cœnam, prædicator quilibet intelligitur, dicens ad eos: Nisi conversi fueritis, non intrabitis in regnum cœlorum. Alter modus est, cum in tribulatione vel tentatione aliqui tanquam aurum in fornace probati, exinde præmium cœlestis adipisci meruerint, juxta illud: Beatus vir qui suffert tentationem, etc.; in hoc persecutor omnis nolit velit bonorum profectibus servit. Quod nimirum in beato Job satis declaratur. Nam quanto eum nequissimus hostis tentando supplantare studuit, tanto meliorem licet invitus fecit. Tertius cum perversorum studia in contrarium vertentes ea contentione et æmulatione fecerimus bona, quæ illi facere student mala. Quo videlicet argumento Dominum in Evangelio legimus uti, cum parabolam protulit de homine villicum habente, qui agnoscens se a villicatione deficiendum, providit per fraudem quæ sibi profutura forent post dejectionem. Hæc itaque parabolam non ideo Dominus retulit, ut quemquam incitaret ad fraudem faciendam: sed ut nos doceret, in talis prudentes esse in bonis, sicut ille villicus fuit in malis: bene videlicet dispensando omnia quæ nobis a Deo conceduntur in hoc mundo. Constat autem tam magna hujus argumenti causa, ut non solum ex hominibus pravis, sed etiam ex ipso parvitas auctore queat assumi, si scilicet hoc quod de eo scriptum est: Diabolus circuit, quærens quem devoret, in contrarium vertentes dixerimus: Sicut diabolus circuit quærens quem devoret, ita ei nos debemus circuire, quærentes quem eripere de ipsius malitia possimus. Cujus etiam argumenti genus in hoc sermonis opusculo imitatus, studui ut sicut multi scholares in litteris secularibus se exercent ad sæcularis vitæ amorem: ita et me exercerem in sacræ Litteris, in elementis et in cunctis rebus moralibus, quæ animo occurrerant, eligens inde atque scribens quæ legentibus profectuosa, et ad ædificationem animarum congrua ridebantur.

IN PSALMUM LII.

COMMENTARIUS.

Omnipotentis Dei gratia cupiens omnes homines salvare, indicat nobis, fratres charissimi, per Psalmistam, qualiter nos jugiter inspiciat dicens: Deus de cælo prospexit super filios hominum, ut videat si est intelligens aut requirens Deum. Hæc igitur verba, quamvis sint pauca, præcipuam tamen et salubrem doctrinam omnibus exquirentibus Deum in veritate præbent. Docent namque, quia Deus jugiter respiciat super nos, ut hoc investiget si sit inter vos aliquis intelligens aut requirens Deum. In quibus verbis hoc inprimis est notandum, quod Deus, qui omnia antequam fiant novit, non ideo nos inspicere dicitur, ut ex habitu vel motu nostro quid in nobis sit, quasi nescius discat: sed ut nos discamus et admoneamur attendere, quam clementer atque subtiliter hoc Deus jugiter in nobis exploret, quid circa salutem nostram nos tractemus, quantumque sollicitudinem non solum pro præsentis vitæ subsidiis impetrandis, sed etiam pro æterna vita obtinenda habeamus. Hujusmodi quippe intentio, primitus ut dixi, in Psalmistæ verbis jam prolatis constat retinenda. Deinde altius consi-